

Wyrok

Sądu Najwyższego

z dnia 25 listopada 1975 r.

III CRN 53/75

O stałości pobytu osoby fizycznej na danym terytorium decyduje przede wszystkim takie przebywanie tej osoby, które ma cechy założenia tam ośrodka swoich osobistych i majątkowych interesów.

W świetle art. 1 umowy między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Francuską o prawie właściwym, jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń w zakresie prawa osobowego i rodzinnego (Dz. U. z 1969 r. Nr 4, poz. 22) pobyt obywatela polskiego we Francji, który został delegowany do tego kraju na czas określony i w celu wykonania określonej czynności w sytuacji, gdy w Polsce zachował on lokal mieszkalny i nie rozwiązano z nim stosunku pracy, oraz który nie wyjechał na podstawie paszportu konsularnego, nie może być uznany za pobyt stały.

OSNC 1976/10/218

1986

Dz.U.2012.788: art. 56

Dz.U.1969.4.22: art. 1

Dz.U.1964.16.93: art. 25

Skład orzekający

Przewodniczący: sędzia Z. Wasilkowska. Sędziowie: R. Czarnecki, J. Krajewski (sprawozdawca).

Sentencja

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu sprawy z powództwa Jana T. przeciwko Marii T. o rozwód, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości od wyroku Sądu Powiatowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 7 stycznia 1974 r.

oddalił rewizję nadzwyczajną.

Uzasadnienie faktyczne

Wyrokiem z dnia 7.I.1974 r. Sąd Powiatowy w Warszawie rozwiązał przez rozwód - bez orzekania o winie - małżeństwo zawarte w Warszawie w dniu 7.V.1966 r. pomiędzy Janem T., obywatelem polskim, i Marią W., obywatelką francuską.

Według ustaleń tego Sądu strony zamieszkiwały początkowo w Polsce, a w roku 1968 wyjechały do Francji, gdzie powód przez okres trzech lat pełnił funkcję lektora na Uniwersytecie Paryskim. W 1970 r. powód powrócił do kraju, pozwana zaś pozostawała we Francji bez zamiaru przyjazdu do Polski. Na podstawie zebranego materiału Sąd ten przyjął ponadto, że pomiędzy stronami nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia, datujący się od 1968 r., a ponieważ małżonkowie nie mają dzieci i wnoszą zgodnie o orzeczenie rozwodu, nie ma przeszkód do uwzględnienia powództwa.

Za podstawę jurysdykcji krajowej Sąd Powiatowy przyjął okoliczność, iż małżonkowie zamieszkują na terytoriach różnych krajów, przy czym powód ma miejsce zamieszkania w Polsce.

Powyższy wyrok zaskarżył rewizją nadzwyczajną Minister Sprawiedliwości z wnioskiem o uchylenie tego orzeczenia i odrzucenie pozwu. Skarżący reprezentuje pogląd, że strony ostatnio miejsce zamieszkania miały we Francji. W związku z tym zarzuca rażące naruszenie artykułu 9 umowy z dnia 5 kwietnia 1967 r. między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Francuską o prawie właściwym, jurysdykcji i wykonaniu orzeczeń w zakresie prawa osobowego i rodzinnego (Dz. U. z 1969 r. Nr 4, poz. 22).

Uzasadnienie prawne

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 9 powołanej w rewizji nadzwyczajnej konwencji polsko-francuskiej w sprawach dotyczących stosunków prawnych między małżonkami, jak również w sprawach o unieważnienie małżeństwa, rozwód lub rozdział od stołu i łoża, jurysdykcja należy do sądów umawiającej się strony, na której terytorium małżonkowie mają lub mieli ostatnie miejsce zamieszkania.

Rewizja nadzwyczajna stoi na stanowisku, że miejscem tym była Francja, skoro strony przez okres trzech lat przebywały w tym kraju; przywiązuje ponadto istotne znaczenie do faktu, że strony mają różne obywatelstwo.

Stanowisko to nie jest trafne. W uchwale III CZP 62/72 z dnia 20.V.1973 r. Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż dla określenia jurysdykcji sądu w świetle wymienionego przepisu umowy istotne znaczenie ma nie obywatelstwo małżonków, lecz ich miejsce zamieszkania. W związku z tym pozostaje do rozważenia trafność reprezentowanego w rewizji nadzwyczajnej zapatrywania, że strony ostatnio zamieszkiwały we Francji. Podstawę do rozwiązania tego problemu stanowi art. 1 konwencji, według którego miejscem zamieszkania osoby na terytorium jednej ze stron jest miejsce "stałego pobytu" na terytorium tej strony. Rozwiązanie wysuniętego problemu sprowadza się zatem do odpowiedzi na pytanie, czy pobyt powoda na terytorium Francji miał charakter pobytu stałego. Na pytanie to należy udzielić odpowiedzi negatywnej. Ze względu na to, że w myśl art. 1 konwencji odmiennie niż według art. 25 k.c. o miejscu zamieszkania danej osoby decyduje obiektywny stan jej pobytu na terytorium Polski lub Francji, nie jest natomiast wymagany, jako warunek określający miejsce zamieszkania, zamiar stałego pozostawania w jednym z tych krajów, rozstrzygające znaczenie ma ocena faktów wskazujących na charakter pobytu powoda we Francji, czy miał on charakter stały czy tylko czasowy. O stałości pobytu na danym terytorium decyduje przede wszystkim przebywanie, które ma cechy założenia tam ośrodka swoich osobistych i majątkowych interesów.

Wbrew odmiennemu stanowisku rewizji nadzwyczajnej pobyt powoda we Francji nie miał tego charakteru. Pogląd taki wynika z ustaleń zarówno dokonanych przez sąd meriti, jak również uzupełnionych przez Sąd Najwyższy w trybie art. 423 § 2 k.p.c. Z ustaleń tych wynika, że powód nie przebywał we Francji na podstawie paszportu konsularnego, a więc wydawanego tylko osobom mającym stałe zamieszkanie w państwie, w którym działa urząd konsularny wystawiający paszport, lecz na podstawie paszportu zwykłego z wizą pobytową. Według wyciągu z ewidencji ludności mimo wyjazdu za granicę powód nie zlikwidował swego mieszkania w Polsce, opłacał od niego czynsz i do niego powrócił. Nie został też z nim rozwiązany stosunek pracy, przeciwnie - etat dla niego został zachowany i powód powrócił na uprzednio zajmowane stanowisko.

Stosownie do zaświadczenia Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki powód został skierowany na stanowisko lektora na Uniwersytecie Paryskim tylko na jeden rok, przy czym skierowanie to było każdorazowo przedłużane wyłącznie na rok następny. Wskazane okoliczności przemawiają za tezą, że pobyt powoda we Francji miał charakter czasowy.

Rozważania powyższe prowadzą zatem do wniosku, iż w świetle art. 1 umowy między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Republiką Francuską o prawie właściwym, jurysdykcji i wykonaniu orzeczeń w zakresie prawa osobowego i rodzinnego (Dz. U. z 1969 r. Nr 4, poz. 22) pobyt obywatela polskiego we Francji, który został delegowany do tego kraju na czas określony i w celu wykonania określonej czynności w sytuacji, gdy w Polsce zachował on lokal mieszkalny i nie rozwiązano z nim stosunku pracy, oraz który nie wyjechał na podstawie paszportu konsularnego, nie może być uznany za pobyt stały. W tych warunkach trafnie przyjął Sąd Powiatowy, iż powód w chwili wniesienia pozwu miał miejsce zamieszkania w Polsce, a w związku z tym w świetle art. 9 powołanej konwencji właściwy do rozpoznania niniejszej sprawy był sąd polski.

Z tych względów rewizja nadzwyczajna ulega oddaleniu (art. 421 § 1 k.p.c.).